

198 GEWELDLOZE ACTIEMETHODES

Inleiding

Acties zijn het gereedschap van een campagne. En er zijn tal van acties denkbaar, grofweg in te delen in protest, overtuigen, non-coöperatie en interventie.

Gene Sharp, de theoreticus achter onder andere een handleiding om dictators omver te werpen, schreef een lijst met 197 vormen van acties. De uitleg en historische voorbeelden kun je vinden in zijn klassieker *The Politics of Nonviolent Action*.

Gebruik dit document ter inspiratie voor je volgende campagne. Je kunt immers nooit genoeg gereedschap hebben.

I. PROTEST EN OVERREDING

Formele verklaring afleggen

1. Openbare redevoeringen houden
2. Brieven/kaarten verzenden
3. Verklaringen van organisaties en instellingen publiek maken
4. Ondertekende verklaringen afleggen
5. Intentieverklaringen afleggen
6. Groeps- en massapetities overhandigen

Communiceren met een breder publiek via

7. Leuzen, karikaturen en symbolen
8. Spandoeken, aanplakbiljetten en herkenningstekens
9. Folders, pamfletten en boeken
10. Kranten en tijdschriften
11. Recorders, radio en televisie
12. Geschreven teksten in de lucht, op muren en op de grond

Groepen vertegenwoordigen

13. Afgevaardigden sturen
14. Schertsbeloningen
15. Lobbyen
16. Posten
17. Verkiezingen imiteren

Symbolisch handelen

18. Vlaggen en symbolische kleuren tonen
19. Symbolen dragen
20. Gebeds- en godsdienstoefeningen houden
21. Symbolische voorwerpen aanbieden
22. Zich ontkleden als protest
23. Eigen bezittingen vernietigen
24. Symbolisch licht ontsteken
25. Portretten tonen
26. Beschilderen als protest
27. Namen en tekens vervangen
28. Symbolische geluiden maken

29. Symbolische landhervormingen doorvoeren
30. Afkeurende gebaren maken

Personen onder druk zetten

31. Ambtsdragers volgen
32. Officiële personen tarten
33. Verbodering nastreven
34. Waken bij gebouwen en terreinen

Drama en muziek

35. Humoristische parodieën en grappen maken
36. Toneelstukken opvoeren, muziekkuitvoeringen geven
37. Zingen

Optochten / processies houden

38. Marsen
39. Parades
40. Religieuze processies
41. Pelgrimstochten
42. Autocolonnes opstellen

Doden herdenken:

43. Politieke rouw betrachten
44. Schijnbegravenissen houden
45. Demonstratieve begravenissen houden
46. Een bepaald graf huldigen

Openbare bijeenkomsten houden:

47. Publieke bijeenkomsten
48. Protestbijeenkomsten
49. Gecamoufleerde protest-bijeenkomsten
50. Teach-in

Zich terugtrekken / afstand doen van iets:

51. Weglopen (bv. uit een vergadering)
52. Stilte betrachten
53. Weigeren / afstand doen van onderscheidingen
54. Iemand de rug toekeren

II. NON-COÖPERATIE

A. SOCIALE NON-COÖPERATIE

Personen uit de gemeenschap sluiten:

55. Sociale boycot
56. Selectieve sociale boycot
57. Seksuele gemeenschap weigeren
58. Excommunicatie
59. Verbanning

Niet meewerken aan bepaalde gebruiken, gebeurtenissen en instellingen:

60. Sociale- en sportactiviteiten opschorten
61. Maatschappelijke instellingen boycotten
62. Studentenlessen boycotten
63. Sociale ongehoorzaamheid
64. Zich terugtrekken uit sociale instellingen

Zich terugtrekken uit sociale systemen:

65. Thuisblijven
66. Totale persoonlijke non-coöperatie
67. 'Vlucht' van werknemers
68. 'Vlucht' naar een vrijplaats
69. Collectieve verdwijning
70. Emigratie als protest

B. ECONOMISCHE NON-COÖPERATIE:

Acties door consumenten:

71. Consumentenboycot
72. Soberheidsactie
73. Weigeren om huur te betalen
74. Weigeren om te huren
75. Nationale consumentenboycot
76. Internationale consumentenboycot

Acties door arbeiders en producenten:

77. Boycot door werknemers
78. Boycot door werkgevers

Acties door tussenpersonen:

79. Boycot door leveranciers

Acties door ondernemers:

80. Boycot door handelaren
81. Weigeren eigendom te verhuren of te verkopen
82. Productie stoppen
83. Weigeren technische hulp te verlenen
84. Algemene winkeliersstaking

Acties door bezitters / beheerders van financiële hulpbronnen:

85. Bankrekening intrekken
86. Weigeren om belasting of contributies te betalen
87. Weigeren om schulden of rente te betalen
88. Fondsen en kredieten intrekken
89. Weigeren belasting te betalen
90. Weigeren het officiële betaalmiddel te gebruiken

Acties door regeringen:

91. Binnenlands embargo
92. Handelaren op de zwarte lijst zetten
93. Internationaal verkoopembargo
94. Internationaal inkoopembargo
95. Internationaal handelsembargo

C. ECONOMISCHE NON-COÖPERATIE: DE STAKING

Symbolische stakingen

96. Proteststaking
97. Werkonderbreking

Staking door groepen:

98. Verplichte arbeid weigeren
99. Staking door boeren
100. Staking door landarbeiders
101. Staking door ambachtslieden
102. Staking door gevangenen
103. Staking door beoefenaars van vrije beroepen

II. NON-COÖPERATIE

Gewone stakingen in de industrie

- 104. Personeelsstaking
- 105. Industriestaking
- 106. Solidariteitsstaking

Beperkte staking

- 107. Estafettestaking
- 108. Staking om concurrentiekracht van eigen bedrijf te verzwakken
- 109. Langzaam-aan-actie
- 110. Stiptheidsactie
- 111. Ziek melden
- 112. Ontslag nemen
- 113. Beperkte staking
- 114. Selectieve staking

Multi-industriële staking

- 115. Gedwongen algemene staking
- 116. Algemene staking

Combinatie van staking en economische uitsluiting:

- 117. 'Hartal' (tijdelijke economische stillegging)
- 118. Economische stillegging van langere duur

D. POLITIEKE NON-COÖPERATIE

Gezag afwijzen / afkeuren:

- 119. Weigeren verklaringen van trouw af te leggen of die intrekken
- 120. Politieke steun weigeren
- 121. Mensen tot weerstand oproepen

Weigeren met de regering mee te werken:

- 122. Wetgevende lichamen boycotten
- 123. Verkiezingen boycotten
- 124. Overheids-werkzaamheden en banen bij de overheid boycotten
- 125. Ministeries en andere instellingen van de overheid boycotten
- 126. Scholen boycotten
- 127. Door de staat gesteunde organisaties boycotten
- 128. Weigeren medewerking te verlenen aan het handhaven van de wet

- 129. Tekens en plaatsaanduidingen verwijderen
- 130. Weigeren om aangewezen functionarissen te accepteren
- 131. Weigeren om bestaande instellingen op te heffen

Burgerlijke ongehoorzaamheid:

- 132. Langzaam en aarzelend toegeven
- 133. Ongehoorzaam zijn zodra controle ontbreekt
- 134. Algehele ongehoorzaamheid door debevolding
- 135. Verborgen ongehoorzaamheid
- 136. Weigeren uiteen te gaan
- 137. Zitactie
- 138. Dienstplicht en deportatie weigeren
- 139. Onderduiken, vluchten, valse identiteit opgeven
- 140. Ongehoorzaam zijn aan immorele wetten

Acties door overheidspersoneel:

- 141. Weigeren bepaalde instructies op te volgen
- 142. Bepaalde communicatielijnen en informatiebronnen blokkeren
- 143. Bepaalde zaken vast laten lopen
- 144. Administratieve tegenwerking plegen
- 145. Tegenwerking door rechterlijke macht
- 146. Inefficiënt werken bij handhaving van de orde
- 147. Mouterij

Binnenlandse acties door regeringen:

- 148. Kwasi legitiem vertragen en ontwijken
- 149. Non-coöperatie door vertegenwoordigendeoverheidslichamen
- 150. Internationale acties door regeringen:
- 151. Wijzigingen aanbrengen in diplomatieke of andere vertegenwoordigingen
- 152. Diplomatieke gebeurtenissen uitstellen of afgelasten
- 153. Diplomatieke erkenning onthouden
- 154. Diplomatieke betrekkingen verbreken
- 155. Terugtrekking uit internationale organisaties
- 156. Lidmaatschap van internationale organisaties weigeren
- 157. Uitsloten uit internationale organisaties

III. GEWELDLOZE INTERVENTIE

Psychologische interventie

- 158. Zich blootstellen aan onaangenaamheden of gevaren
- 159. Vasten
- 160. Omgekeerde rechtszaak (beklaagden worden aanklager)
- 161. Persoonlijke psychologische confrontatie

Fysieke interventie:

- 162. Zit-actie
- 163. Sta-actie
- 164. Rijactie
- 165. Waadactie
- 166. In- en uitloopactie
- 167. Gebedsactie
- 168. Geweldloze overval
- 169. Geweldloze luchtaanval
- 170. Geweldloze invasie
- 171. Geweldloze fysieke tussenkomst
- 172. Geweldloze obstructie
- 173. Geweldloze bezetting

Sociale interventie

- 174. Nieuwe sociale patronen ontwikkelen
- 175. Sociale voorzieningen belasten
- 176. Oponthoudacties voeren
- 177. Interruptieacties voeren
- 178. Guerilletheater houden
- 179. Alternatieve sociale instellingen ontwikkelen
- 180. Alternatieve communicatiesystemen ontwikkelen

Economische interventie

- 181. Omgekeerde staking
- 182. Bedrijfsbezetting
- 183. Geweldloos land overnemen
- 184. Blokkades verbreken
- 185. Munten vervalsen
- 186. Door massale aankoop verhinderen dat anderen bepaalde goederen kunnen kopen
- 187. Waardepapieren of geld in beslag nemen
- 188. Dumpen
- 189. Selectieve clandestie kiezen
- 190. Alternatieve markten houden
- 191. Alternatieve transportsystemen gebruiken
- 192. Alternatieve economische instellingen ontwikkelen

Politieke interventie

- 193. Administratieve systemen belasten
- 194. Identiteit van geheime agenten onthullen
- 195. Gevangenneming uitlokken
- 196. Ongehoorzaam zijn aan gewone wetten
- 197. Doorwerken zonder collaboratie
- 198. Parallelregering vormen*

Colofon

Deze handleiding is een bewerking van '198 Methods of Nonviolent Action', gepubliceerd door Albert Einstein Institution. De methodes komen uit het boek The Politics of Nonviolent Action van Gene Sharp uit 1973.

De illustratie op de voorkant is van Wichai Wi, via The Noun Project.

Wij zijn Stroomversnellers

Stroomversnellers is een trainerscollectief van ervaren campaigners, organizers, facilitatoren en trainers. We zijn allemaal actief (geweest) bij milieuorganisaties, burgerinitiatieven, vakbond of anti-racisme initiatieven. Zo hebben we zelf met vallen en opstaan geleerd hoe je een effectieve campagne organiseert, een organisatie opbouwt en sociale verandering tot stand brengt.

We blijven constant bijleren en delen onze kennis en ervaringen graag met anderen. Want de wereld gaat niet vanzelf de goede kant op, integendeel. Alleen met veel en goed voorbereide mensen komt een andere samenleving dichterbij. Daarom ondersteunen wij allerlei groepen die strijden voor sociale en ecologische rechtvaardigheid met advies, strategie/- of brainstormsessies, (actie)trainingen en workshops. Zo kunnen we samen groeien, onze slagkracht vergroten en de wereld verbeteren!

Toolbox voor bewegingen

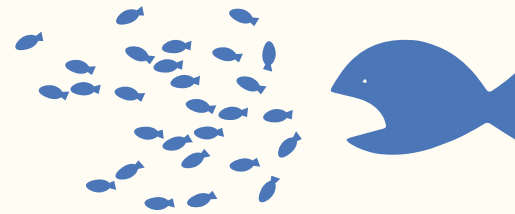
Deze handleiding is onderdeel van de 'toolbox voor bewegingen'. Deze toolbox bevat nog meer korte digitale handleidingen, met basiskennis over strategie, bewegingsopbouw, actievoeren en organizing. Een goede basis voor de beginnende activist, maar ook verfrissend voor de gevorderde veranderaar.

Wil je 10 weken lang, iedere week een handleiding in je inbox ontvangen? Meld je dan aan voor de toolbox-mailings op stroomversnellers.org/toolbox. Hier vind je ook alle andere reeds gepubliceerde handleidingen.

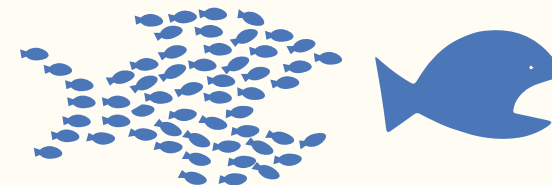
Ook wij houden van leren

Dus heb je ideeën om deze handleiding te verbeteren of aan te vullen met jouw ervaringen? Laat het ons weten!

Deze publicatie kwam tot stand dankzij steun van:

SAMEN LEREN DE WERELD TE VERANDEREN

Contact

www.stroomversnellers.org
info@stroomversnellers.org

IG: @stroomversnellers
FB: TrainerscollectiefStroomversnellers
TW: @stroomversnel